

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69

Telefon dyżurny: 21-34-34

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telex: 816-436

BS/158/13/89

MŁODZIEŻ O PRZERYWANIU CIAŻY

Komunikat z badań

Lipiec 1989 r.

W drugim komunikacie na temat aborcji przedstawiamy wyniki sondażu przeprowadzonego wśród uczniów ostatnich klas szkół średnich i zasadniczych zawodowych¹.

1. Aborcja jako problem społeczny

Zdaniem zdecydowanej większości badanych (ok. 74%) przerywanie ciąży jest poważnym problemem społecznym w Polsce. Szczegółowy rozkład odpowiedzi na pytanie w tej kwestii według cech społeczno-demograficznych badanych zawiera tabela 1.

Tabela 1

w procentach

Kategorie badanych	Odpowiedzi pozytywne na pytanie: Czy przerywanie ciąży jest według Ciebie poważnym problemem społecznym w naszym kraju?
Ogółem	73,8a)
<u>Płeć</u>	
Mężczyźni	63,7
Kobiety	82,7
<u>Typ szkoły</u>	
Liceum ogólnokształcące	79,6
Średnia zawodowa	74,2
Zasadnicza zawodowa	72,1
<u>Miejsce zamieszkania</u>	
Wieś	81,9
Miasto:	
- do 100	72,1
- 101-500	59,2
- powyżej 500 tys. mieszkańców	60,5
<u>Wykształcenie matki</u>	
Podstawowe	78,0
Zasadnicze	78,0
Średnie	71,1
Wyższe	66,4
<u>Stosunek do wiary i praktyk religijnych</u>	
Wierzący i praktykujący regularnie	81,8
Wierzący, ale praktykujący nieregularnie	63,1
Niewierzący	49,0
a) Suma odpowiedzi "tak" i "raczej tak"	

¹ Badanie "Młodzież '89" zrealizowano w dniach 24.04 - 4.05.1989 r. metodą audytoryjną na ogólnopolskiej reprezentacji młodzieży (1239 osób, w tym: 19,2% stanowili uczniowie liceów ogólnokształcących, 38,6% - szkół średnich zawodowych i 41,6% - zasadniczych zawodowych).

Aborcję jako poważny problem społeczny postrzegają najczęściej kobiety, mieszkańcy wsi i miast do 100 tys. ludności, uczniowie wywodzący się z rodzin o niskim poziomie wykształcenia oraz wierzący i praktykujący regularnie.

Znaczna część badanych zetknęła się ze sprawą przerywania ciąży w najbliższym otoczeniu: 22% znało jedną osobę, która poddała się temu zabiegowi, 20% - nawet więcej takich osób. Nie znało nikogo, kto przerwał ciążę ok. 48% respondentów.

Odpowiadając na pytanie: dlaczego kobiety przerywają ciążę, respondenci ustosunkowywali się do 11 stwierdzeń. Najczęściej (48,4%) wskazywano na stwierdzenie: "kobiety te po prostu nie chcą mieć dziecka". Nieco rzadziej wybierano uzasadnienia zawierające w sobie element oceny o wyraźnie pejoratywnym charakterze: "nie zdają sobie chyba sprawy, że w ten sposób zabijają człowieka" (46,8%), "brak tym kobietom wrażliwości, sumienia i właściwego rozeznania co jest dobre, a co złe". Postawa wartościująca charakteryzowała badanych należących do tych samych grup, które uważały aborcję za poważny problem społeczny (tab.2).

2. "Za" czy "przeciw" aborcji

Młodzież, w zdecydowanej większości, nie zgadzała się z dotychczasowymi prawnymi regulacjami w kwestii aborcji. Świadczą o tym odpowiedzi na pytanie dotyczące projektu ustawy "O prawnej ochronie dziecka poczętego". Badani sądzili, że Sejm powinien:

- odrzucić ten projekt i pozostawić dotychczasową ustawę	14,1%
- pozostawić dotychczasową ustawę, ale ograniczyć prawo do przerywania ciąży do szczególnych, ściśle określonych przypadków	36,3%
- przyjąć ten projekt	38,4%.

Wśród zwolenników prawnego zakazu przerywania ciąży 76% opowiedziało się za karaniem kobiety poddającej się takiemu zabiegowi, 62% - za karaniem lekarza, 42% - ojca poczętego dziecka.

Wśród młodzieży ujawnił się duży radykalizm postaw wobec aborcji. Zdecydowana większość badanych (60%) w referendum głosowałaby przeciw prawu do przerywania ciąży (przeciwnicy), 20,4% - za prawem (zwolennicy), 17,4% - nie miało zdania na ten temat.

Przeciwnicy uzasadniali swoje stanowisko głównie argumentami natury prawno-moralnej, mówiącymi o poszanowaniu życia ludzkiego, np.: *"uważam, że zabijanie bezbronnego maleństwa jest największą zbrodnią i teńorzostwem"*; *"nie można przecież być mordercą, a usuwanie ciąży jest morderstwem"*; *"każdy ma prawo do życia, nawet małe dziecko, matka nie może mu tego życia odbierać przez usuwanie ciąży"*; *"to dziecko nie prosiło się na świat, nie jest niczemu winne"*.

Wśród zwolenników prawa do przerywania ciąży popularny był pogląd, że *"każdy człowiek - matka - powinien mieć w tej sprawie prawo wolnego wyboru"*; *"tylko kobieta ma prawo decydowania w tej sprawie"*; *"kobieta powinna mieć prawo decyzji, gdyż na niej spoczywa obowiązek narodzin i wychowania; "za dużo byłoby niechcianych dzieci, dzieci z rodzin alkoholików i narkomanów"*. Niektórzy z nich wskazywali na okoliczności, w których zabieg taki jest uzasadniony - gwałt i zdrowie matki (*"słyszałem wczoraj w radio list studentki medycyny, co ma zrobić zwałona 13-letnia dziewczyna, przerwać czy urodzić niechciane i niekochane dziecko"*; *"jeśli kobieta nie może mieć dzieci ze względu na stan zdrowia, a zasłaby w ciąży, to musiałaby dać życie kosztem własnego życia"*).

Stosunek do prawnych rozstrzygnięć kwestii aborcji tylko częściowo odzwierciedla osobiste przekonania badanych. Wśród deklarujących się jako przeciwnicy około 1/3 opowiedziała się za wprowadzeniem jedynie pewnych ograniczeń do dotychczasowej ustawy. Tego samego zdania było około 40% tych, którzy w referendum głosowaliby za prawem do aborcji, a 9% z nich postulowało prawny zakaz aborcji (tab. 3).

Bliższa analiza okoliczności, w których respondenci dopuściliby do takiego zabiegu, dostarcza dalszych argumentów dla tezy o radykalizmie młodzieży w omawianej kwestii. Badanym przedstawiono listę powodów i okoliczności skłaniających kobiety do przerywania ciąży. Tylko w jednym przypadku, gdy *"ciąża zagraża życiu bądź zdrowiu kobiety"*, zdecydowana większość wyraziła zgodę na jej usunięcie (76% odpowiedzi "tak"); w pozostałych przeważały odpowiedzi "nie" (tab. 4).

Tabela 3

w procentach

Jak powinien postąpić Sejm w sprawie projektu ustawy dotyczącego przerywania ciąży?	Odpowiedzi na pytanie: czy w referendum na ten temat wypowiedział(a)byś się	
	za	przeciw
Odrzucić projekt, pozostawić dotychczasową ustawę	48,6	4,6
Pozostawić dotychczasową ustawę, ale ograniczyć prawo do przerywania ciąży	37,3	30,7
Przyjąć nowy projekt	9,2	58,0

Tabela 4

w procentach

Okoliczności, w których przeważały odpowiedzi "nie"	Odpowiedzi "nie"		
	ogółem	głosujący w ewentualnym referendum na temat aborcji	
		za	przeciw
Gdy miałyby to być dziecko pozamałżeńskie	79	67	85
Gdy rodzina posiada już kilkoro dzieci	79	69	87
Gdy kobieta jest już starsza i ma już dorosłe dzieci	79	59	86
Gdy kobieta jest niezamężna, samotna	78	60	86
Gdy ciąża komplikuje życie kobiety w związku z nauką, studiami, pracą	75	59	84
Gdy kobieta jest nieletnia	67	43	78
Gdy rodzina żyje w trudnych warunkach materialnych, mieszkaniowych	62	37	75
Gdy rodzinie grozi rozpad	60	41	70

Nawet wtedy, gdyby "dziecko miało się urodzić z wadą fizyczną lub psychiczną, kalekie, niedorozwinięte", tylko 48% przyzwoliłoby na aborcję. Podobnie w sytuacji, gdyby "ciąża była wynikiem gwałtu" (46%). Argument "kobieta bardzo nie chce mieć dziecka" był niewystarczający dla 61% badanych.

Ci, którzy w referendum głosowaliby "przeciw", częściej nie uznają żadnego usprawiedliwienia. Zauważmy jednak, że zarówno jedni, jak i drudzy są mniej radykalni, gdy chodzi o powody czy okoliczności, które stwarzałyby niekorzystne warunki do wychowania dziecka w rodzinie.

3. Przeciwnicy aborcji

Poglądy w kwestii aborcji są różnicowane przez cechy społeczno-demograficzne badanych (tab. 5). "Przeciw" znacznie częściej niż pozostali opowiadają się kobiety, uczniowie zasadniczych szkół zawodowych, abiturienti, których matki mają wykształcenie podstawowe, a także wierzący i regularnie praktykujący oraz uczestnicy ruchu oazowego.

Przeciwników przerywania ciąży jest dwukrotnie więcej wśród uczniów zamieszkujących na wsi niż w mieście powyżej 500 tys. ludności.

Tabela 5

w procentach

Kategorie badanych	Odpowiedzi na pytanie: czy w referendum na temat aborcji wypowiedział(a)byś się	
	za	przeciw
<u>Płeć</u>		
Mężczyźni	27,2	50,0
Kobiety	16,0	70,1
<u>Typ szkoły</u>		
Liceum ogólnokształcące	26,4	54,5
Średnia zawodowa	20,7	59,4
Zasadnicza zawodowa	18,5	66,3
<u>Miejsce zamieszkania</u>		
Wieś	12,2	73,4
Miasto:		
- do 100	22,8	56,5
- 101 do 500	37,0	44,6
- powyżej 500 tys. mieszkańców	41,0	37,7
<u>Wykształcenie matki</u>		
Podstawowe	14,2	69,7
Zasadnicze	16,8	68,6
Średnie	25,7	55,0
Wyższe	36,2	39,9
<u>Stosunek do wiary</u>		
Wierzący i praktykujący regularnie	12,3	71,5
Wierzący, ale praktykujący nieregularnie	33,8	44,5
Niewierzący	47,1	39,2
<u>Udział w ruchu OAZA</u>		
Biorę udział	12,5	73,6
Nie biorę udziału	25,6	54,0

Stosunek do aborcji jest kształtowany zarówno przez doświadczenia poznawcze, jak i przez emocje. Postaw negatywnych jest tym więcej, im bardziej tradycyjne jest środowisko socjalizacyjne młodzieży i im silniejsza jest w nim społeczna kontrola przestrzegania norm obyczajowych i moralnych.

Silniej zaznaczony realizm kobiet niż mężczyzn, bardziej zdecydowane występowanie kobiet w obronie poczętego życia, odzwierciedla ich wyobrażenia o roli matki i macierzyńskich powinnościach.

Wyniki badań wskazują, że młodzi ludzie są wychowywani w poszanowaniu wartości życia ludzkiego. Wydaje się, że dorosłe życie i niekorzystne warunki do prokreacji w zakładanych rodzinach zmieniają ich nastawienia wobec tej wartości².

Decyzje o przerywaniu ciąży kształtuje ich dorosła egzystencja, a nie ich środowisko wychowania.

² Zob. "Opinia publiczna o przerywaniu ciąży". Komunikat CBOS, maj '89. Wśród dorosłych przeważała postawa przyzwalająca. Dużo rzadziej niż młodzież domagali się bezwzględnego zakazu przerywania ciąży, częściej zaś uznawali wszelkie ograniczenia za zbędne.